

Teoretické a praktické otázky vyjadrenia regionálnej konkurencieschopnosti v ekonomike Slovenska¹

(The theoretical and practical questions on a regional competitiveness in economy of Slovakia)

DOC. ING. JOZEF TVRDOŇ, PHD.

ING. JANA ŠURANOVÁ

*Department Public Administration and Regional Development,
Faculty of National Economics, University of Economics in Bratislava*

Dolnozemská č. 1, Bratislava

Slovakia

e-mail: tvrdon@euba.sk

e-mail: suranova@euba.sk

Abstract

The problems of a regional competitiveness are currently the questions under debate. The concept has not been analysed by any theory of science so far. States and regions are more intensely concentrated on competitive benefits their economics and their evaluation is debatable. The concept of competitiveness is based on a comparing of ranking of the economy, an economics segment or a firm in world economy. Our report is about the factors that affect the competitiveness and their reflection in the regional economy. We try to compare the competitiveness of the particular regions of Slovakia according to an economic growth rate and development of particular factors of the regional competitiveness.

Keywords: regional competitiveness; employment rate; economic growth; innovation

Abstrakt

Problematika regionálnej konkurencieschopnosti je novou a aktuálne diskutovanou témou. Doposiaľ tento koncept nerozoberá komplexne žiadna vedecká teória a je riešený skôr čiastkovo. Štáty a regióny sa čoraz intenzívnejšie sústreďujú na oblasť konkurenčnej výhody svojich ekonomík a jej hodnotenie je predmetom širokej diskusie na rôznych úrovniach. Koncept konkurencieschopnosti je založený na porovnávaní pozície danej ekonomiky, odvetvia, prípadne firmy vo svetovom hospodárstve. V našom príspevku sa bližšie sústreďíme na

---

¹ Príspevok vznikol ako súčasť riešenia úlohy Vega 1/4643/07 Ľudské zdroje ako predpoklad konkurencieschopnosti regiónov.

faktory vplývajúce na konkurencieschopnosť a ich priemet na regionálnu ekonomiku. Pokúsime sa porovnať konkurencieschopnosť jednotlivých regiónov SR podľa tempa ekonomického rastu a podľa miery rozvinutosti jednotlivých faktorov vplývajúcich na regionálnu konkurencieschopnosť.

Kľúčové slová: regionálny konkurencieschopnosť; zamestnanosť, ekonomický rast, inovácie

Úvod

Regionálna konkurencieschopnosť je pomerne nová téma v regionálnej ekonomii. Úzko súvisí s trendom globalizácie, ktorý spája jednotlivé ekonomiky a trhy a ktorý prináša so sebou narastajúci význam regiónov a tiež nárast ich zodpovednosti za vytváranie podmienok pre konkurencieschopnosť. Stále viac sa ukazuje potreba uvažovať o možnostiach zvyšovania konkurenčných výhod. Pri hlbšom skúmaní regionálnej konkurencieschopnosti sa môžeme stretnúť s rôznymi prístupmi k jej vysvetľovaniu. Väčšina odbornej literatúry o národnej a regionálnej konkurencieschopnosti sa zhoduje na názore, že pohľady na túto problematiku sa pohybujú v celej šírke spektra ekonomickej vedy a možno ich utriediť do mikroekonomickej a makroekonomickej polohy.

Mikroekonomický pohľad vychádza z postavenia podniku, ako významného aktéra regionálnej ekonomiky. Z mikroekonomickej perspektívy sa podniky významne podieľajú na regionálnej konkurencieschopnosti, pretože produkujú nové statky a navzájom si konkurujú. *PORTER* (1990) podmieňuje konkurencieschopnosť schopnosťou firiem a odvetví v ktorých pôsobia, inovovať a modernizovať a takto produkovať výrobky, ktoré budú vyhovovať kupujúcemu, budú prispôbené dopytu na trhu, budú cenovo dostupné a kvalitné. V prípade, že firma nie je schopná realizovať konkurencieschopnú produkciu, zanikne (*MARTIN, 2003*). Z mikroekonomického pohľadu je konkurencieschopnosť merateľná jednotnou mierou, ktorá zodpovedá ekonomickej produktivite regiónu (*BRISTOW, 2005*).

Názory, ktoré sa nestotožňujú s mikroekonomickými východiskami regionálnej konkurencieschopnosti hovoria, že túto filozofiu nemožno doslovne prevziať a aplikovať do regionálnej ekonomie, pretože treba brať do úvahy skutočnosť, že úlohou regiónu nie je len jeho ekonomická prosperita. Konkurencieschopnosť regiónu nie je totožná s konkurencieschopnosťou firmy pôsobiacej v podmienkach voľného trhu. Región má obmedzenú mieru „súťaživosti“. Môže vstupovať do konfrontácie s inými regiónmi, ale v prípade, že je najslabší v súťaži nemôže zaniknúť. Pretože na území regiónu žije obyvateľstvo, región je súčasťou ekonomického, geografického či ekologického systému a tiež je aj správnu jednotkou. Podľa *CHOA A MOONA* (2000, str. 25) región môže dosahovať „uspokojivé“ alebo „neuspokojivé“ ekonomické výsledky, ale nemá definovanú istú spodnú hranicu udržateľnosti v „súťaži“, ako je tomu pri súkromných firmách.

Makroekonomický pohľad na konkurencieschopnosť je definovaný širšie a voľnejšie ako mikroekonomický, neobsahuje prvky súťaživosti ako je tomu pri mikroekonomickom aspekte. Makroekonomický pohľad je často definovaný veľmi všeobecne a zahŕňa v sebe požiadavku na taký chod ekonomiky, v ktorej sú výrobné faktory schopné efektívne produkovať statky a služby. Často sa tu vyskytuje predpoklad rastúceho životného štandardu obyvateľov regiónu a na princíp udržateľnosti. Názory stotožňujúce sa s týmto makroekonomickým pohľadom majú ďalej spoločné, že výkonnosť alebo ekonomický rast a

pokrok jedného regiónu (alebo ekonomiky) by nemal byť na úkor iného regiónu (alebo ekonomiky). Na ilustráciu možno uviesť tieto definície:

„Konkurencieschopnosť v podmienkach trhovej ekonomiky je istá úroveň, kedy ekonomika môže produkovať tovary a služby, ktoré sú porovnateľné so zahraničnými tovarmi a službami a sú realizované za hranicami ekonomiky, a zároveň si dokáže udržať alebo zvýšiť svoj reálny príjem“. (OECD, *PROGRAMME ON TECHNOLOGY AND THE ECONOMY*, 1992).

„Ekonomika je konkurencieschopná vtedy, ak sa jej obyvateľstvo môže tešiť z vysokých a rastúcich životných štandardov a vysokej zamestnanosti, ktoré sú na udržateľnej úrovni. Presnejšie povedané, úroveň ekonomickej produktivity nemôže zapríčiniť rast ktorý by bol neudržateľný a súčasná prosperita nemá byť na úkor blaha budúcich generácií.“ (EUROPEAN COMPETITIVENESS REPORT, 2000).

Na Slovensku je problematika konkurencieschopnosti riešená len čiastočne, a to na národnej úrovni, na regionálnej úrovni len sporadicky. ŠIKULA (2006) chápe národnú konkurencieschopnosť z makroekonomického pohľadu a prikláňa sa k ponímaniu ako IMD Word Competitiveness Center. Podľa neho...*“rôzne formy jej vyjadrovania a hodnotenia, ktoré vypracúvajú medzinárodné organizácie, medzinárodné vedecké ústavy, vlády krajín a iné inštitúcie sú prejavom globalizácie a internacionalizácie. Tieto trendy vytvorili kvalitatívne nové podmienky konkurencieschopnosti a jej zosťrenie, ale zároveň vystúpili do popredia komparatívne aspekty konkurencieschopnosti. Z pohľadu malých ekonomík majú tieto zmeny násobný význam a účinná adaptácia na ne nadobúda existenčnú dôležitosť.“* (ŠIKULA, str. 35, 2006). Ďalej ešte poukazuje na prechod smerom ku kvalitatívnym zmenám v trendoch, ktoré sú vo vývoji faktorov konkurencieschopnosti určujúce.

V súčasných názorových prúdoch v ekonómii sa však vyskytujú aj také pohľady, ktoré vyvracajú opodstatnenosť pojmu konkurencieschopnosť. KRUGMAN (in CHO, MOON, 2000) tvrdí, že koncept konkurencieschopnosti je nezmysel, a že tento pojem vo svojej podstate neznamená nič iné, iba synonymum pre produktivitu, pretože rast životného štandardu je v podstate odvodený od rastu miery produktivity. Hovorí, že koncept obsahuje v sebe tri nebezpečenstvá:

- môže viesť k plytvaniu a neúspornému vynakladaniu štátnych výdavkov v snahe podporiť národnú konkurencieschopnosť;
- môže viesť k protekcionizmu a obchodnej vojne;
- a najväčšie nebezpečenstvo je, že môže viesť k nesprávne hodnotovo zvolenej hospodárskej politike krajiny.

Meranie regionálnej konkurencieschopnosti v podmienkach ekonomiky SR

Regionálna politika SR je podstatnou mierou ovplyvnená regionálnou politikou EÚ, keďže najviac finančných prostriedkov do regiónov Slovenska plynú práve z fondov EÚ. Európska únia považuje regionálnu konkurencieschopnosť za kľúčovú a tento pojem je podstatným prvkom vo viacerých strategických dokumentoch. Prvýkrát bola požiadavka národnej konkurencieschopnosti vyslovená pred lídrami krajín Európskeho spoločenstva v Kodani v roku 1993 Jacquesom Delorsom v súvislosti s rastúcou nezamestnanosťou (CHO, MOON, 2000). Dnes Európska únia rozumie pod regionálnou konkurencieschopnosťou...*...schopnosť produkovať statky a služby, ktoré sú schopné konkurovať na medzinárodných trhoch, a zároveň schopnosť zachovať si vysokú a udržateľnú úroveň príjmov, v porovnaní s inými ekonomikami, relatívne vysoké príjmy a mieru zamestnanosti. Inými slovami na dosiahnutie konkurencieschopného regiónu je potrebné zabezpečiť viac a kvalitnejšie pracovné miesta.* (THE SIXTH PERIODIC REPORT ON THE REGIONS, 1999). Tento cieľ podľa

Tretej kohéznej správy – Nové partnerstvo pre súdržnosť sa má dosiahnuť (EURÓPSKA KOMISIA, 2005):

- inováciami v podnikateľskej sfére;
- zabezpečením plnej zamestnanosti (cez nové pracovné miesta, zvyšovanie produktivity práce, celoživotné vzdelávanie zamestnancov);
- integrujúcim charakterom trhu práce;
- dopravnou, telekomunikačnou a energetickou infraštruktúrou;
- a ochranou životného prostredia (zavádzaním nových technológií v doprave a energetike).

Podstata regionálnej konkurencieschopnosti v poňatí EÚ je postavená na dvoch ukazovateľoch: produktivite a zamestnanosti v jednotlivých regiónoch. Oba tieto ukazovatele sú ovplyvnené jednak internými faktormi (tieto vychádzajú z pozície firmy v regióne) ako aj externými faktormi (región, štát). Ide napríklad o odvetvovú štruktúru ekonomiky, technologické a technické inovácie, infraštruktúru (technickú i intelektuálnu), organizáciu, riadenie, schopnosti kooperácie medzi jednotlivými systémami atď. ... Všetky tieto faktory majú priame, alebo odvodené pôsobenie a dopad na aktérov regionálneho rozvoja, ktorí sú lokalizovaní v regióne a pôsobia v danom sektore.

Stav úrovne rozvoja jednotlivých regiónov SR, ktoré vychádza z kritérií podľa EÚ ukazuje, že v HDP na obyvateľa sa výrazne odlišuje len Bratislavský región, keď tu v roku 2004 bol vytvorený HDP/obyvateľa vo výške 27 802 mil. v PKS, čo je dva krát viac v porovnaní s priemerom Slovenska. Tento index predstavoval hodnotu 2,28 bodov.

Tabuľka č.1: Dekompozícia HDP/obyv. podľa krajov (v PKS)

Kraj	HDP/obyvateľa		HDP/obyvateľa v PKS	
	Index k priemeru SR		1997	2004
	1997	2004		
SK spolu	1,00	1,00	8 122	12 196
Bratislavský	2,17	2,28	17 592	27 802
Trnavský	1,07	1,03	8 723	12 515
Trenčiansky	0,92	0,91	7 480	11 156
Nitriansky	0,85	0,87	6 879	10 570
Žilinský	0,82	0,81	6 660	9 927
Banskobystrický	0,83	0,83	6 758	10 149
Prešovský	0,63	0,61	5 149	7 340
Košický	0,89	0,89	7 220	10 862

Zdroj: <http://www.statistics.sk/webdata/ks/reghdp/rhdpo.htm>

Rast produktivity sa prejavil prakticky vo všetkých regiónoch SR, ale s rôznou mierou nezamestnanosti. V Bratislavskom a Trnavskom kraji popri raste produktivity môžeme sledovať aj pokles nezamestnanosti, zatiaľ čo v ostatných krajoch nezamestnanosť medzi rokmi 1996 – 2005 rástla.

Tabuľka č.2: Nezamestnanosť na Slovensku

Kraj	Miera nezamestnanosti	
	1998	2005
SK spolu	12,5	16,2
Bratislavský	6,0	5,2
Trnavský	11,8	10,4
Trenčiansky	7,7	8,1
Nitriansky	12,1	17,8
Žilinský	10,5	15,2
Banskobystrický	15,6	23,8
Prešovský	16,4	21,5
Košický	18,7	24,7

Zdroj: <http://www.statistics.sk/webdata/ks/ksbrat/nezamesst.htm>

Ako vyplýva z uvedenej analýzy hodnotenia stavu regiónov na úrovni regiónov NUTS III na základe súhrnného ukazovateľa HDP a miery nezamestnanosti môžeme robiť len zjednodušené závery, pretože je zrejmé, že v rámci jednotlivých krajov existujú rozdiely v sociálno-ekonomickej úrovni okresov, ktoré ich tvoria. Za uvedenými súhrnnými ukazovateľmi existujú významné rozdiely v ľudskom potenciáli, ako i v sektorovej a odvetvovej štruktúre ekonomiky jednotlivých regiónov a ďalších faktorov, ktoré ovplyvňovali rozvoj regiónov v procese transformácie ich ekonomickej základne.

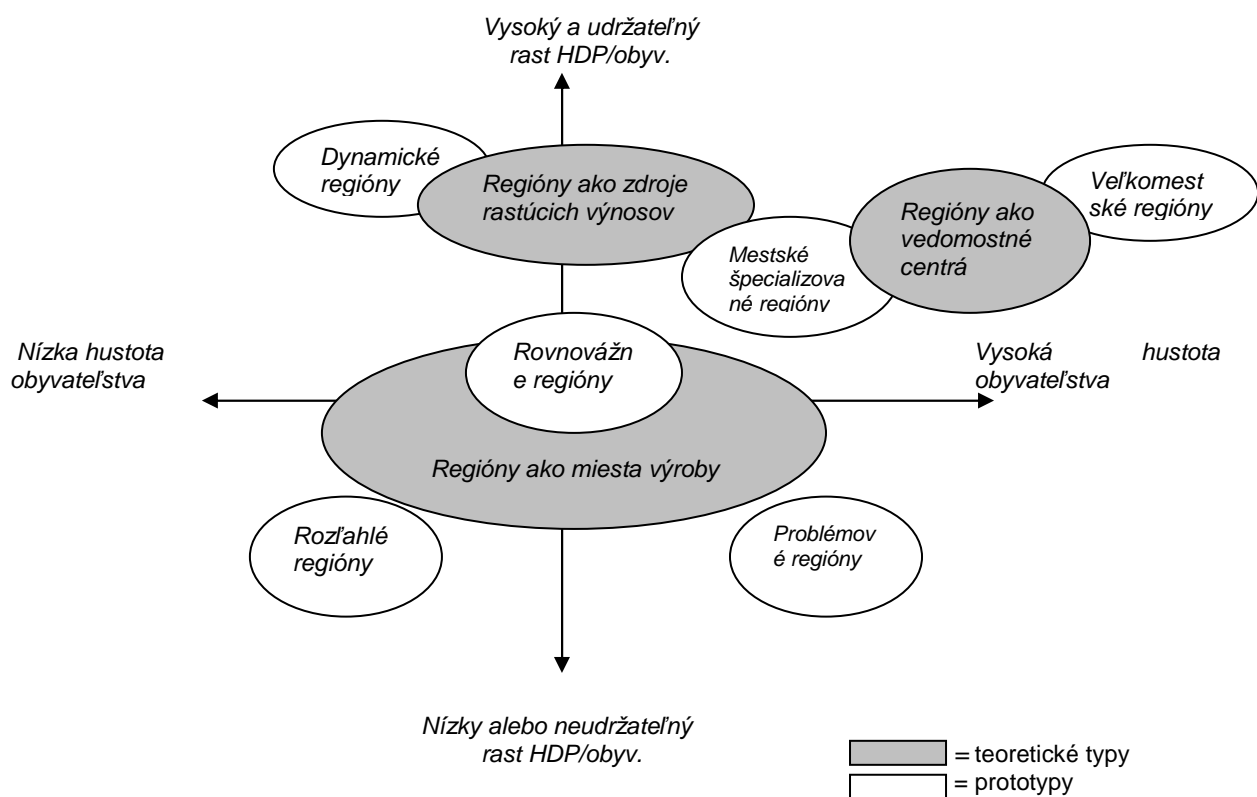
Typológia regiónov SR

V nasledujúcej časti sa pokúsime začleniť jednotlivé regióny SR do jednoduchého modelu typológie regiónov, z ktorého sa pokúsime vyvodiť stav konkurencieschopnosti jednotlivých regiónov SR. Budeme pri tom vychádzať z práce MARTINA (2003), v ktorej člení regióny na:

1. Regióny, ako miesta výroby – charakterizuje ich nižšia až stredná úroveň príjmov a produktivita založená najmä na lacných vstupoch. Ich výhodou je, že absentujú urbanizačné nevýhody. Determinanty konkurencieschopnosti sú v tomto prípade v základnej infraštruktúre a dostupnosti, ako napr. oblasti s nízkymi nákladmi, neprítomnosť dopravných problémov (úzke miesta v dopravnom systéme), prijateľné náklady na bývanie a dostupnosť ľudských zdrojov pri výhodnej mzdovej úrovni. Vybavenie takýmito faktormi robí z regiónov miesta s nízkymi výrobnými nákladmi, čo priťahuje najmä vertikálne PZI.
2. Regióny ako zdroje rastúcich efektov – charakterizuje ich vysoká miera rastu, majú priemernú hustotu obyvateľstva a rozvinutú hospodársku štruktúru. Ide teda o dynamicky sa rozvíjajúce regióny. V niektorých odvetviach sa dosahujú aglomeračné úspory, ktoré zabezpečujú vysoké a udržateľné príjmy. Základnými determinantmi konkurencieschopnosti sa tu stávajú zručnosti pracovnej sily, del'ba práce, efekty z veľkosti trhu a dostupnosti dodávateľov.

3. Regióny ako vedomostné centrá – pre ne je charakteristická vyššia hustota obyvateľstva a vysoký a udržateľný rast HDP. Často sa skladajú z rozsiahlych mestských regiónov a približujú sa k prototypu veľkomestských a mestských špecializovaných regiónov. Ako centrá vedomostí a informácií sú mestské regióny otvorené pre medzinárodné činnosti, ponúkajú najlepšie pracovné príležitosti. Sú tiež charakteristické vysokou úrovňou výskumu a vývoja, podnikania, vzniku nových firiem a patentnej aktivity. Profitujú z aglomeračných úspor, ktoré sa viažu na viacero odvetví. Urbanizačné efekty, ako napríklad mestská atmosféra alebo široká ponuka výrobkov a služieb pre zákazníkov sú veľmi dôležité. Majú však aj značné urbanizačné nevýhody ako vysoké mzdy, dopravné problémy, kriminalitu či vysoké náklady na bývanie.

Schéma č.1: Typológia regiónov

Zdroj: Martin, R. L.: A Study on the Factors of Regional Competitiveness., 2003

Ako podpora „Martinovho modelu“ môžu slúžiť regionálne prototypy, ktoré boli využité v štúdiách ECORYS-NIE. Tento model pozostáva z dvoch osí – osi X a osi Y. Os X predstavuje hustotu obyvateľstva a os Y predstavuje rast HDP/obyvateľa. Hustota obyvateľstva predstavuje geografický predpoklad. V prípade vyššej hustoty môžeme očakávať vznik tzv. urbanizačných úspor, ktoré do veľkej miery súvisia s veľkosťou sídla. HDP na obyvateľa vypovedá najmä o schopnosti rasti regiónu v dlhšom časovom období.

Tabuľka č.3: Hustota obyvateľstva za rok 2004

Kraj, SR	Rozloha v km ²	Obyvateľstvo k 31.12	Hustota obyvateľstva na km ²
Bratislavský	2 052	599 787	292,2
Trnavský	4 147	552 014	133,1
Trenčiansky	4 502	602 166	133,7
Nitriansky	6 344	709 752	111,9
Žilinský	6 801	693 499	102,0
Banskobystrický	9 455	658 953	69,7
Prešovský	8 981	794 814	88,5
Košický	6 752	769 068	113,8
SR spolu	49 034	5 380 053	109,7

Zdroj: <http://www.statistics.sk/webdata/ks/ksbrat/vseobchar2003.htm>

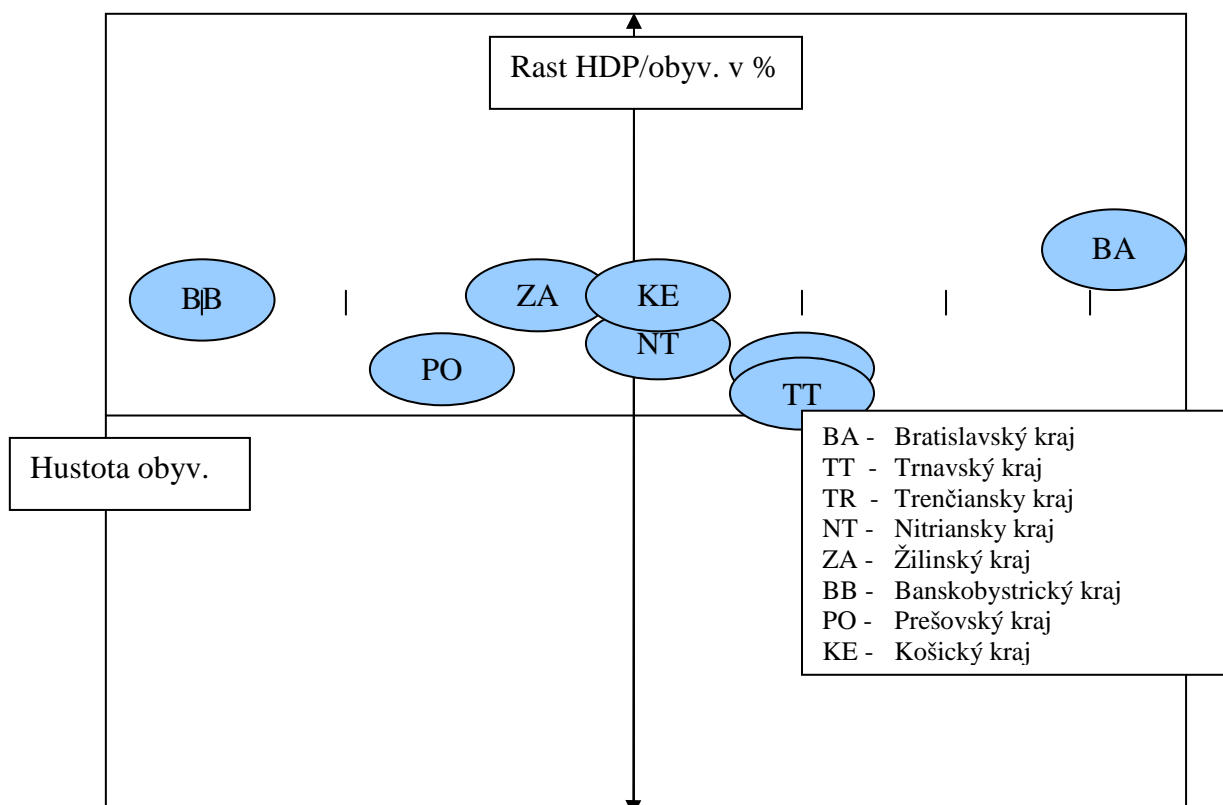
Tabuľka č.4: Tempo rastu HDP/obyv. v PKS

Kraj SR	index 96/95	index 97/96	index 98/97	Index 99/98	index 00/99	index 01/00	index 02/01	index 03/02	index 04/03	Priem. tempo rastu
Bratislavský	110,7	108,4	106,0	103,1	109,2	109,8	111,5	98,1	110,4	107,4
Trnavský	109,1	104,1	102,8	104,2	108,2	100,3	106,9	109,5	105,4	105,6
Trenčiansky	111,0	103,8	105,2	104,1	107,7	105,8	106,9	103,6	107,9	106,2
Nitriansky	110,1	105,0	104,8	106,7	109,0	101,4	107,4	108,1	107,1	106,6
Žilinský	111,0	106,6	105,3	102,2	108,0	106,2	107,2	103,0	109,3	106,5
Banskobystrický	110,4	106,6	1105,5	102,2	108,3	107,5	111,0	103,3	104,3	106,6
Prešovský	109,6	105,2	102,8	101,4	107,0	107,0	106,0	101,9	107,1	105,7
Košický	112,7	106,6	107,3	102,8	106,5	110,2	106,4	101,2	108,0	106,5
SR spolu	110,6	106,1	105,2	103,2	108,1	106,1	108,8	102,7	107,9	106,5

Zdroj: http://www.statistics.sk/webdata/ks/reghdp/rhdp_obyv.htm

Na základe uvedených ukazovateľov – tempa rastu HDP v dlhšom časovom období a hustoty obyvateľstva, môžeme vytvoriť grafické znázornenie pozície krajov Slovenska:

Schéma č.2: Typológia krajov Slovenska

Pri celkovom pohľade vidíme, že medzi tempami rastu HDP/obyvateľa v PKS u jednotlivých regiónov sa väčšie rozdiely nevyskytujú. Tempá rastu jednotlivých regiónov sú viac či menej vyrovnané a pohybujú sa v intervale 5,5 – 7,1 % ročne. Jedinú výnimku tvorí Bratislavský kraj, ktorý má oproti zvyšným krajom dvoj- až trojnásobne vyššiu hustotu obyvateľstva a zároveň aj ukazovateľ tempa rastu HDP/obyv. je vyšší ako u ostatných regiónov. Na základe týchto hodnotení môžeme zaradiť regióny v ekonomike Slovenska do nasledujúcich typov:

1. Bratislavský kraj ako jediný na Slovensku možno zaradiť medzi tzv. „*regióny ako vedomostné centrá*“. Charakterizuje ho vyššia hustota obyvateľstva a vysoký a udržateľný ekonomický rast. V Bratislavskom regióne je lokalizovaných najviac medzinárodných firiem a keďže ponúka najlepšie pracovné príležitosti pre obyvateľstvo, priťahuje aj sofistikovanú produkciu, ktorá je náročná na vysokovzdelenú pracovnú silu. Môžeme povedať, že jeho rast je založený na „*vedomostiach*“. Bratislavský kraj má veľký potenciál udržať si tento status aj do budúcnosti, keďže sa tu nachádza takmer 50 % výskumno-vývojového potenciálu SR.
2. Druhú skupinu tvoria kraje Trenčiansky a Trnavský. Z hľadiska typológie ich zaradíme k tzv. „*problémovým regiónom*“ a to najmä z dôvodu vyššej hustoty obyvateľstva, ako je priemer Slovenska, avšak podpriemerným hodnotám HDP na obyvateľa. Toto zaradenie vyplýva aj zo skutočnosti, že „*ľahúňmi*“ regiónu sú predovšetkým krajské mestá, zatiaľ čo vidiecke oblasti sú na priemernej, alebo podpriemernej úrovni rozvoja.
3. V tretej skupine sa nachádzajú Košický, Nitriansky a Žilinský kraj. Im patrí zaradenie niekde medzi „*regióny ako miesta výroby*“ a „*regióny ako zdroje rastúcich efektov*“. Prispieva k tomu najmä pomerne vysoký hospodársky rast v dlhšom časovom období (1995-2003) na úrovni 6,2 až 6,7% ročne. O posune týchto krajov od „*regiónov ako miest výroby*“ smerom k „*regiónom ako zdrojov rastúcich efektov*“ svedčí aj neustály

pokles podielu primárneho a sekundárneho sektora, a rast terciárneho sektora na hrubom domácom produkte. Práve primárny a sekundárny sektor tvoria v regiónoch zameraných na výrobu značný podiel ako dôsledok nízkych výrobných nákladov.

4. Napokon poslednú skupinu tvorí kraj Banskobystrický a kraj Prešovský. Tieto kraje nie je možné jednoznačne zaradiť do niektorého z uvedených typov regiónov. Napr. Banskobystrický kraj dosahuje vysoké tempo rastu HDP na obyvateľa (druhé najvyššie v SR), má však veľmi problémové oblasti na južnom Slovensku s veľkou mierou nezamestnanosti a obmedzenými možnosťami na rýchlu zmenu tohto nežiaduceho stavu. Klasické faktory, ktoré podporujú regionálnu konkurencieschopnosť nie sú v týchto regiónoch dostatočne rozvinuté a preto, ak chcú tieto regióny v budúcnosti zabezpečovať udržateľný hospodársky rast a zvyšovanie svojej konkurencieschopnosti a dôsledkom toho aj životnej úrovne je potrebné sa zamerať na ich riešenie.

Záver

I na základe aplikácie uvedeného metodického prístupu pri meraní regionálnej konkurencieschopnosti v ekonomike SR možno konštatovať, že typológia regiónov môže byť vhodným nástrojom na lepšie porozumenie regionálnej konkurencieschopnosti. Je dôležité podčiarknuť, že výsledkom všetkých troch prístupov k regiónom môže byť vysoká produktivita – a konkurencieschopnosť. Cesta k dosahovaniu produktivity je však rôzna. Tento smer uvažovania zdôrazňuje, že v súčasnom globalizujúcom sa svete by regióny mali zvyšovať svoju konkurencieschopnosť metódami „šitými na mieru“ a budovaním na svojej vlastnej typológii a identite. Regionálne stratégie by mali posilniť špecifické činitele konkurencieschopnosti, ktoré sú založené na vlastnej priemyselnej báze, využívajú silné stránky regiónu a umožnia ich rozvoj, pričom zároveň odstraňujú úzke miesta.

Schematický prístup a budovanie na takej širokej škále teórií však vyvoláva ešte jednu otázku: ako zvýšia svoju konkurencieschopnosť regióny, ktoré nezapadajú ani do jednej z uvedených typov? V ekonomike Slovenska sa to ukázalo na Banskobystrickom a Prešovskom kraji. Napriek všetkým výskumom konkurencieschopnosti táto základná otázka, dôležitá pre politiku rozvoja v rozsiahlych oblastiach Európy, ešte nebola dostatočne zodpovedaná. Zostáva teda výzva k ďalšej teoretickej i empirickej práci.

Zoznam použitej literatúry:

1. Bristow, G. (2005): Everyone`s a “winner”: problematising the discourse of regional competitiveness. *Journal of Economic Geography*, 5:285-304.
2. European Commission (1996). *Cohesion and Competitiveness: Trends in the Regions. 6th Periodic Report on the Social and Economic Situation and Development of the Regions in the Community*. Luxembourg, EC.
3. Európska komisia (2004): *Nové partnerstvo pre súdržnosť*. Dostupné na internetovej adrese: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/cohesion3/cohesion3_toc_sk.pdf
4. Gardiner, B., Martin, R., Tyler, P. (2004): *Competitiveness, Productivity and Economic Growth across the European Regions*. *Regional Studies*, 38.9, pp. 1045 – 1067.

5. Cho D.-S., Moon, H. CH.: From Adam Smith to Michael Porter – Evolution of Competitiveness Theory. World Scientific. 2000.
6. Komisia európskych spoločností: Stratégia pre rast a zamestnanosť a reforma európskej kohéznej politiky. Dostupné na internetovej adrese: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/cohesion4/cohesion4_toc_sk.pdf
7. Maier, G., Todtling, F.: Regionálna a urbanistická ekonomika. Elita. Bratislava 1998.
8. Maier, G., Todtling, F.: Regionálna a urbanistická ekonomika 2. Elita. Bratislava 1998.
9. Martin, R. L.: A Study on the Factors of Regional Competitiveness. A draft final report for The European Commission Directorate-General Regional Policy, 2003.
10. OECD (2005): Building Competitive Regions – Strategies and Governance.
11. Porter, M.: The Competitive Advantage of Nations. The Free Press. New York 1990.
12. Ročenka konkurenceschopnosti České republiky 2005. VSEM 2006. Dostupné na internetovej adrese: www.vsem.cz
13. Rostow, W. W.: The Stages of Economic Growth. A non-Communist Manifesto. Cambridge 1960.
14. Šikula, M.: Konkurencieschopnosť slovenskej a českej ekonomiky – stav a perspektívy. Zborník príspevkov zo slovensko-českej vedeckej konferencie v Bratislave, 14. 3. 2006. Ekonomický ústav SAV. Bratislava 2006.
15. Tvrdoň J. a kol. Regionálne disparity a ich obmedzovanie v období integrácie SR do EÚ. Monografia Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV, Bratislava, 2002.
16. http://ec.europa.eu/growthandjobs/index_en.htm
17. www.europa.eu.int/comm/eurostat/
18. www.oecd.org/statistics
19. www.statistics.sk